

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Decima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

minæ, metus, vel timor infamiæ; excusaret tamen vis absoluta, quando qui vim patitur, animo non consentit, nec alio modo cooperatur ad peccatum. *tom. 2. circa sextum & in num Decalogi præceptum, disp. 8. quæst. unic. punct. 1. n. 1.*

Octavum Decalogi præceptum: *Non falsum testimonium dices.*

Vide v. *Mendacium.*

Decima.

1. Nomine *Decima* intelligitur quota bonorum debita Ecclesiæ ministris in ipsorum subsidium & sustentationem, quatenus hæc pars est indefinita, debetur jure naturæ & divino; ut verò est definita & determinata, v. g. ad decimam partem fructuum, debetur jure Ecclesiastico. *tom. 2. de præceptis Ecclesiæ, disp. ult. qu. 5. punct. 1. n. 1. & 3.*

2. Triplex est decima, personalis, prædialis & mixta. Personalis, est decima pars fructuum provenientium ex industria & opera personæ; ut ex mercatura, venatione, bello, ludo, &c. Prædialis seu realis, est quota fructuum, qui ex prædiis percipiuntur: ut est vinum, oleum, frumentum, olivæ, rapa, poma, &c. Adverte decimam quæ debetur ex vinea non esse solvendam in uvis, sed in vino, quia fructus vineæ proprie consistunt in vino; & decimam prædialem debent non solum ex agro qui aliàs colitur, verum etiam ex agro de recenti ad culturam redacto, & ex novalibus. *ib. punct. 2. nu. 1. & seq.*

3. Decima verò mixta est illa, quæ partim ex hominis industria, partim ex prædiis provenit, ut sunt fœtus animalium, qui partim ex pascuis, partim ex animalibus proveniunt interveniente hominum industria in illis alendis & custodiendis. *ib. nu. 3.*

4. Decimæ personales solvendæ sunt ab iis, qui sacramenta suscipiunt, & illi quidem Ecclesiæ, in qua sacramenta suscipiuntur, nisi aliter consuetudine receptum sit. Solvenda autem est decima omnium bonorum, quæ per industriam licitè acquiruntur; quamquam multi velint solvendam etiã de illicitè acquisitis, præcisâ tamen circumstantiâ actum vitiant. An verò denegari possint sacramenta non

solventibus decimas, respondendum affirmativè, dum nullam habent legitimam excusationis causam *ib. p. 3. n. 1. & seq.*

5. Dum quis habet duo domicilia in duabus parœciis posita, & partim in uno, partim in altero habitat, solvenda est decima personalis in illa parœcia, in qua domicilium principalius habet, & in qua habitat majore anni parte; nisi æqualiter habitet in duobus, tunc enim dividenda *ib. n. 4.*

6. Decimæ prædiales solvendæ sunt ab illis omnibus, qui prædia titulo non spirituali possident, illi Ecclesiæ cui subiecta sunt prædia; nisi consuetudine introductum sit ut alteri solvantur: hinc sequitur laicos etiam infideles, paganos habitantes in terris Ecclesiæ subiectis, teneri solvere decimas prædiales, quæ antea solvi consueverant, vel dum acquirunt bona alicui Ecclesiæ subiecta, cui præscribitur decimam solvi. *ib. n. 5. & 6.*

Præterea sequitur loca pia & monasteria teneri solvere decimas, nisi privilegio eximantur. Item clerici tenentur solvere decimas eorum, ad quorum titulum promoti sunt, quia res transit cum suo onere. Parochus quoque tenetur solvere decimas illi Ecclesiæ parochiali, in cujus territorio habet prædia, præcisa in contrarium consuetudine. *ib. n. 7. 8 & 13.*

7. Dum plures colligunt fructus, decimæ solutio incumbit illi, qui jus primario & principaliter habet in fructus pro rata juris; nisi hoc onus in alterum rejecerit. *ib. n. 10.*

8. Dominus agri non tenetur solvere decimas fructuum, quas percepisset Ecclesia, si ille agrum coluisset, defendisset, &c. quia non violavit justitiam non colendo agrum; neq; refert, quod dominus sua culpa non perceperit fructus. *ib. n. 11*

9. Ecclesia quæ jus habet exigendi decimas, non solum agere potest contra emptorem prædiorum decimæ subiectorum, (res enim transit cum onere,) verum etiam contra venditorem, qui Ecclesiam defraudavit. *ib. n. 15.*

10. Episcopus non tenetur solvere decimas ex bonis mensæ Episcopalis; modò tamen hæc in alium non transferantur; tunc enim cessaret ratio exemptionis: teneretur tamen solvere Summo Pontifici, si eas exigeret: & non solum ille, verum etiam ceteri clerici. *ib. n. 12. & 14.*

11. Solvendæ sunt decimæ mixtæ juxta locorum consuetudinem, clericis etiam divitibus, aut improbis; non enim debentur decimæ clericis ob eorum inopiam, aut probita-

tem, sed ob laborem quem in populi utilitatem impendunt. Et in solvendis decimis realibus non sunt detrahendæ expensæ, v. g. culturæ agri; secus in personalibus, *ib. num. 16. & seq.*

12. Qui decimas non solvunt, aut in solvendo deteriores, & non mediocrem partem bona fide assignant, peccant contra justitiam, consequenter tenentur ad restitutionem: & peccant adhuc peccato sacrilegii secundum multos auctores; quia non solvunt, inquit, rem Ecclesiæ debitam ob sacrum ministerium, & laicis usibus deputatum; sed hoc D. Bonacina non probatur. *ib. n. 18.*

13. Decima personalis solvenda est post lucrum acquiritum; prædialis vero statim ac fructus collecti sunt, sive ager pluries in anno fructus ferat, sive semel tantum; & decima ex foetibus animalium solvenda est, quando foetus pervenit ad statum utibilem. Solvenda autem est decima in loco, in quo ex recepta consuetudine solvi consuevit, *ib. punct. 4. n. 3. & seq.*

14. Obligatio solvendi decimas, quatenus decimæ dicuntur quotam fructuum, seu determinatam partem, potest valide privilegio Papæ condonari & auferri, etiam sine causa; sed tunc illicitè conceditur. Item obligatio solvendi decimas in futurum, auferri posse videtur per compositionem, interveniente Summi Pontificis auctoritate. Imò etiam Prælati Ecclesiæ, aut beneficiarius potest justa de causa absque assensu Apostolico compositionem vel remissionem facere de præteritis decimis, cum jure suo cedere possint, & nulla interveniat simoniæ labes, aut prohibitio. *ib. punct. 5. n. 1. & seq.*

15. Præterea obligatio solvendi decimas, quatenus decimæ dicunt certam partem fructuum, potest per consuetudinem communitatis quadraginta annorum spatium auferri, sicut & potest etiam lex abrogari; possunt quoque particulares personæ liberari & immunes fieri per legitimam præscriptionem, (ut quando quis consuevit non solvere decimas per tempus immemorabile, nullo interveniente titulo; aut quando consuevit non solvere spatium 40. annorum interveniente titulo saltem rationabiliter præsumpto) ab obligatione decimarum. *ib. n. 5. & seq.*

16. Quæres, an populus, seu communitas facta fuerit immunis ab obligatione decimarum, eò quòd spatium 40. annorum non solverit decimam suò parochi? Respond. affirmative,

tive, non propter præscriptionem, cum elapsum non sit tempus immemoriale; sed propter consuetudinem 40. annorum, etiam si non adsit titulus, nec bona fides, imò neque consensus Papæ expressus; modo tamen aliunde sufficienter provisum sit sustentationi parochi *ibid. n. 8.*

17. Decima ut dicit jus percipiendi fructus ob sacrum ministerium, petenda est coram iudice Ecclesiastico, & non civili; potest tamen beneficiarius, cui sublata sunt à laico fructus decimarum, qui jam soluti erant, coram iudice seculari hanc causam agere; quia in causa temporali sequendum est forum rei *ibid. punct. 6. num. 1. & 2.*

Concilium Tridentinum *sess. 25. de Reform. cap. 12. & cap. statum. 16. q. 1.* præcipit subtrahentes decimas, aut earum solutionem impediētes non solum excommunicandos esse, verum etiam non esse absolvendos, nisi facta plena restitutione; intellige modò non adsit impotentia restituendi. Extant etiam peculiare pœnæ in *Clem. 1. de decim.* contra religiosos, qui iniquè usurpant decimas ad se non pertinentes, vel alios retrahunt ab eis solvendis, vel pœnitentibus conscientia scrupulum circa decimarum solutionem facere negligunt. Idem dic de Confessariis *ibid. punct. 7. n. 1.*

18. Fideles ad primitiarum solutionem nullo jure nunc in nova lege obligantur. Per *primitias* autem intellige primos fructus, qui ex agris aut arboribus percipiuntur, Deoque in recognitionem beneficiorum quæ Deo accipiuntur. *Oblationis* verò nomine intelligitur, quidquid Deo in recognitionem domini & excellentiæ ipsius offertur, sive sint primi fructus, sive sit aliqua res mobilis, sive immobilis; differunt autem oblationes à decimis, quòd hæc in cultum & honorem Dei; decimæ verò offerantur ad sustentationem ministrorum Ecclesiæ, tamquam ipsis debita. Jure communi pertinent oblationes ad rectorem, sive parochum illius Ecclesiæ, vel sacelli, vel imaginis, in qua fiunt; modò tamen non offerantur hac intentione, ut in honorem vel ornatum imaginis, vel sacelli infumantur, aut modo non tradantur Sacerdoti, tamquam stipendium sui laboris. *ibid. punct. ult. n. 1. & seq.*

A D D I T I O.

Decimæ non debentur, ubi non est ejus rei consuetudo; & quidem personales, id est, ex lucro industriæ, nullibi ferè sunt in usu,

L s

De

De Decimis leg. Azor. l. 7. c. 34. Navar. cap. 21. num. 31.
Tol. l. 6. c. 20 n. 5.

Non solvens decimas ob justum impedimentum, potest
absolvi (secundum Navar.) non obitante Conc. Trid. Nav.
c. 21. n. 32. c. 17. n. 59. Trid. Conc. sess. 25. c. 12. de reform.

Quæres: Qui illi sint clerici, quibus debentur decimæ.
Resp. Non omnibus deberi, sed iis tantum, qui ex officio or-
dinario verbum Dei, & sacramenta administrant, & curam
animarum habent; ut sunt Episcopi, parochi, adjuvatores, &
Canonici Ecclesiarum cathedralium, & alii consilarii Ec-
clesiastici, ut habet Cajet. Ceteri autem sacerdotes, qui ex
legatione, vel privilegio concionantur, vel sacramenta ad-
ministrant ut sunt multi etiam religiosi, non habent jus ul-
lum percipiendi decimas. Imò Clement. 1. cit. loc. de Decimis,
excommunicantur religiosi, qui decimas exigere præsu-
munt, nisi ipsi vere habeant beneficia Ecclesiastica.

Quæres: An omnes homines obligentur ad solvendas de-
cimas, etiam pauperes. Resp. Omnes, exceptis solis cleri-
cis obligari, sive clerici ipsi sint divites, quibus decimæ sunt
solvendæ, sive pauperes Ratio. Quia non solvuntur illis de-
cimæ, quia sunt pauperes; sed quod pro populo laborent.
2. Quia non dantur tantum decimæ pro ipsorum sustenta-
tione, sed etiam ad alendos pauperes. 3. Quia ita docet S.
Thom. quodl. 9. a. 10. Major Navar. Sylv.

Quæres: An clericus possit subtrahere spiritalia ministe-
ria subditis, si nolint solvere decimas. Resp. Non posse, ut
docet D. Thomas, Panorm. & Covar Ratio. Quia alioquin
videretur pretium temporale dari pro ministerio spiritali.

Quæres: Possitne laicis competere jus percipiendi deci-
mas. Resp. cum S. Thom. l. c. a. 3. & quodl. 2. art. 8. Cajet. &
Canonistis c. quamvis de decim. non posse. Ratio, quia cleri-
ci jus illud consequuntur ex ministerio verbi & sacramen-
torum; at laici non possunt illud usurpare ministerium. Resp.
2. Nihilominus Episcopum justa de causa, non jus perci-
piendi decimas, sed decimarum fructus nomine & titulo
Ecclesie alicui laico posse concedere, eò quod, v.g. Eccle-
siam, ejusque patrimonium à tyranni oppressione liberarit,
ut docent iidem DD Resp. 3. Olim, ante Concil. Later. sub
Alex 3. celebratum, obtentum fuisse, ut laicis de Ecclesia be-
nè meritis decimæ à prælatis perpetuo in futurum darent;
sed id, ne deinceps fieret, dictum Concilium prohibuit. Ita
tamen,

tamen, ut qui eas in feudum ante Concilium recepissent, retinerent.

Degratio.

1. Degratio verbalis, seu depositio totalis est sententia Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica privatur omni officio & beneficio in perpetuum, sine spe illius consequendi, non amisso privilegio clericali. Degratio vero actualis præter hæc privat etiam privilegio clericali, & cum quadam solemnitate, videlicet astantibus Abbatibus miratis, aut aliis in dignitate constitutis, &c. de quibus vide Pontificale. *tom. 1. de Degradatione, disp. 4. punct. un. c. n. 1. & seq.*

2. Sacerdos degradatus realiter valide consecrat; quia per degradationem non admittit characterem ordinis. *ibid. n. 5.*

3. Crimina quæ merentur verbalem degradationem sunt. adulterium, concubitus perseverans post monitionem, simonia notoria, stuprum, incestus, furtum, periurium, homicidium, etiam si patratum sit solo consilio; delictum, quo quis perimit sua culpa suum parochianum decedere sine Baptismo. *ibid. n. 6.*

4. Clericus ob frequentem fornicationem, seu concubinatum non statim est deponendus, sed gradatim cum ipso agendum, habita ratione loci, personæ, &c. an sit alendus fructibus beneficii, divisi sunt Doctores; pars negans D. Bonacina est probabilior. *ibid. n. 7. & 8.*

5. Depositio verbalis presbyteri spectat ad proprium Episcopum, vel ejus Vicarium generalem: degradatio vero actualis ad solum Episcopum consecratum, aut ad Vicarium generalem delegatum, qui potest solus ad id delegari. *ibid. n. 9. & seq.*

6. In depositione reali ordinatâ ad degradationem Sacerdotis, debent alii Episcopi assistere, ut iudices, aut iis deficientibus Abbates, aut aliæ personæ in dignitate constitutæ, & consentire omnes nemine discrepante; ac coram eis faciendâ est degradatio actualis clerici seculari Curie tradendi, in aliqua Ecclesia seu oratorio. Usu receptum est ut Episcopus in faciendâ actuali degradatione utatur vestibus Pontificalibus; ex juris tamen dispositione non tenetur illas adhibere. *ibid. num. 12. & seq.*

7. Clericus minoribus tantum ordinibus insignitus, ratione delicti degradari potest: quod delictum nisi sit notorium,

rium,